

Helse- og omsorgsdepartementet
Postboks 8011 Dep
0030 OSLO

Deres ref.:
Vår ref.: 20/38786-1
Saksbehandler: Kine Lynum
Dato: 08.10.2020

HelseDirektoratets svar på oppdrag 182

Vedlagt følger HelseDirektoratets svar på oppdrag 182 – fastleger vurdering av særordning.

Vennlig hilsen

Helga Katharina Haug e.f.
avdelingsdirektør

Kine Lynum
seniorrådgiver

Dokumentet er godkjent elektronisk

Besvarelse av oppdrag nr 182

Oppsummert anbefaling

Helsedirektoratet anbefaler at forskrift 26. mars 2020 nr. 487 om utvidelse av personkretsen som kan utløse trygderefusjoner i særskilte tilfeller videreføres inntil videre.

Under følger beskrivelse av oppdraget, arbeidsprosess, aktivitetsnivå i fastlegetjenesten, vurderinger og samlet anbefaling.

Beskrivelse av oppdraget

I oppdrag av 13. mars 2020 fra Primærhelsetjenesteavdelingen ble Helsedirektoratet anmodet om å besvare nærmere angitte spørsmål vedrørende mulig "utvidet kapasitet ved fastlegekontor og i legevakt ved å tilrettelegge for økt bruk av leger og annet personell."

Departementet mottok svar fra Helsedirektoratet i e-post av 18. mars 2020. På bakgrunn av innspillene fra Helsedirektoratet vedtok departementet å innføre en ny forskrift som åpner for å tillate at flere enn én lege kan jobbe på samme fastlegeliste samtidig, herunder også medisinske studenter med lisens under veiledning og supervisjon av autorisert lege. For å legge til rette for en slik ordning vedtok departementet samtidig en endringsforskrift som opphevet dagjeldende krav om at fastlege eller dennes stedfortreder som benytter e-konsultasjon skal ha behandlingsansvar for pasienten.

Forskrift 26. mars 2020 nr. 487 om utvidelse av personkretsen som kan utløse trygderefusjoner i særskilte tilfeller ble vedtatt uten opphørsdato. I den forbindelse ber departementet om Helsedirektoratets vurdering av behovet for å beholde denne ordningen i tiden fremover, sett i lys av hensynet til kapasitet og tilgjengelighet hos fastlegene og i allmennlegetjenesten generelt. I vurderingen må Helsedirektoratet også se hen til eventuelle konsekvenser for arbeidet med TISK og for kommunale feberklinikker. Dersom Helsedirektoratet vurderer at ordningen kan avvikles, ber vi om innspill til opphørstidspunkt.

Frist for oppdraget settes til 9. oktober 2020.

Gjennomføring av oppdraget

Arbeidet har vært organisert og gjennomført internt i Helsedirektoratet med ressurser fra flere avdelinger, herunder kommunale helse- og omsorgstjenester, helserefusjoner, personell og godkjenning og helsereett og bioteknologi. Eksterne bidragsyttere har ikke vært involvert.

Oppdraget har hatt en tidsramme på 7 virkedager.

Aktivitet i fastlegetjenesten

Både antall pasienter og antall konsultasjoner hos fastlegen var høyere i mars 2020 enn i mars året før. Selv om antallet pasientkontakter med fastlege var høyere enn året før, er det indikasjoner på at type kontakt har endret seg noe i denne perioden, og at en høyere andel av pasientene hadde enklere pasientkontakter. I april og mai var det derimot færre pasienter og konsultasjoner hos fastlegen sammenlignet med tilsvarende måneder året før. Både i april og mai var det en nedgang i unike pasienter på 10 prosent hos fastlegene, mens omfanget av konsultasjoner var 6 og 7 prosent lavere i april og mai i 2020 enn i tilsvarende måneder i 2019. Bruken av e-konsultasjoner økte merkbart i uke 12 og 13, hvor 57 prosent av kontaktene ble gjennomført som e-konsultasjon. I ukene etter, trolig som følge av mindre smitte i befolkningen, har andelen e-kontakter igjen blitt noe redusert. I april var andelen e-konsultasjoner på 41 prosent. I juni var derimot omfanget av pasienter og konsultasjoner noe høyere enn i 2019, med en vekst på 6 prosent av unike pasienter og 13 prosent økning i konsultasjoner. I juli var antall pasienter hos fastlege likt som året før, mens omfanget av konsultasjoner var 1 prosent høyere og tallene for refusjon og egenandeler var 2 prosent høyere enn året før.

I august 2020 viser foreløpige tall at var det en nedgang i unike pasienter hos fastleger på 1 prosent sammenlignet med august 2019, mens omfanget av konsultasjoner var likt for 2020 og 2019. Sum egenandeler og refusjoner var 2 prosent lavere i august 2020 enn i august 2019. Det forventes at omfanget av både pasienter og konsultasjoner i august vil øke noe på grunn av etterregistrering. På grunn av dette vil det trolig reelt sett være et høyere antall pasienter og konsultasjoner i august 2020 enn i august 2019.

Uketall, korrigert for årlige variasjoner i tidspunkt for helligdager, viser at nivået av konsultasjoner hos fastlege var tilbake til normalt nivå rundt midten av mai, og har holdt seg relativt stabilt etter dette. For august 2020 var ukentlig omfang av pasienter, konsultasjoner samt refusjoner og egenandeler omtrent som året før (98-101 prosent). I april, mai, juni og juli var antallet kr i sum refusjoner og egenandeler per pasient høyere i 2020 enn i 2019 (2-11 prosent)¹.

Helsedirektoratets vurderinger

Under korona-epidemien er det forventet økt pågang fra pasienter til den kommunale helse- og omsorgstjenesten. Til tross for lave smittetall nasjonalt, er det vedvarende risiko for lokale utbrudd med økning i smittetall. Høst og vinterhalvåret er høysesong for feber og luftveissymptomer, noe som vil medføre økt pågang til teststasjoner, luftveisklinikker og hos fastlege med forsterket smittevern.

Helsedirektoratet vurderer at henvendelser fra befolkningen knyttet til test for smitte, behandling av mild sykdom samt oppfølging av alvorligere sykdomsforløp, ved lokale smitteutbrudd vil kunne medføre kapasitetsbrist i fastlege- og legevaktstjenesten. Kapasitetsutfordringen vil kunne forsterkes ved mangel på allmennleger som er i karantene, isolasjon og/eller har annen sykdom.

I flere kommuner har kommunelegefunksjonen under pandemien medført mindre tid til egne listeinnbyggere for de legene som har delt funksjon som fastlege og kommunelege. Det har i tillegg

¹ Aktivitetsutviklingen i helse- og omsorgstjenestene som følge av covid-19 utbruddet og påvirkning av målene om likeverdig tilgang til helsetjenester

vært behov for å trekke på fastlegenes kapasitet knyttet til bemanning av teststasjoner og feberpoliklinikker, samt ved oppfølging av egne listeinnbyggere i isolasjon.

For å beskytte risikopasienter er det anbefalt influensavaksinering, før deretter vaksinering mot covid-19. Flere steder har fastlegen en sentral rolle både i identifisering av risikopasienter og gjennomføring av vaksinering. Planlagt covid-19 vaksinering vil forhåpentligvis finne sted i løpet av våren 2021 og mot sommeren. Selv om det er knyttet usikkerhet til når tid covid-19 vaksinering vil finne sted, vil det være viktig å sikre at kommunen har tilstrekkelig kapasitet til å gjennomføre denne.

Samlet anbefaling

Nivået på konsultasjoner hos fastlege var tilbake til normalt nivå rundt midten av mai, og har deretter holdt seg relativt stabilt. Helsedirektoratet er kjent med kapasitetsutfordringene i fastlegetjenesten i en normalsituasjon. Ved normalisering av aktivitet hos fastlegene den siste perioden, vil det trolig være lite ekstra kapasitet som kan benyttes til andre oppgaver. Helsedirektoratet vurderer at det er viktig fortsatt å legge til rette for at den kommunale helse- og omsorgstjenesten skal klare å møte kapasitetsutfordringer under korona pandemien best mulig, herunder kapasitet hos fastlege til ivaretagelse av syke pasienter samtidig som det er tilstrekkelig bemanning ved teststasjoner og feberpoliklinikker. For raskt å kunne få kontroll ved lokale smitteutbrudd er det viktig med god kapasitet til TISK. Det er forventet at pågangen av pasienter med virus- og luftveissymptomer som krever ekstra tiltak øker utover høsten og vinteren. Det bør i tillegg sikres kapasitet til identifisering og vaksinering av risikopasienter.

For å møte potensielle kapasitetsutfordringer er det viktig at kommunen ut fra behovet lokalt, lett må kunne øke bemanningen av helsepersonell, samt at det må være rom for fleksibilitet slik at personell uten forsinkelse kan prioriteres til deler av helse- og omsorgstjenesten hvor behovet er størst. Lovverket må legge til rette for dette. Helsedirektoratet anbefaler at forskrift 26. mars 2020 nr. 487 om utvidelse av personkretsen som kan utløse trygderefusjoner i særskilte tilfeller videreføres inntil videre.